

N:o 48.

Af herr **Sörensson**, i anledning af Kungl. Maj:ts förslag till lag angående tillsättning af prästerliga tjänster.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition n:o 12 med förslag till lag angående tillsättning af prästerliga tjänster innehåller åtskilliga bestämmelser, som kunna leda till förenkling i förfarandet vid sådan tillsättning och till förbättring i fråga om den yttre proceduren för denna. Det egentliga syftet med det framlagda lagförslaget har väl dock varit att vinna en mera tidsenlig och rättvis befodringsordning för svenska kyrkans präster. Bland dessa torde den uppfattning vara alldeles enstämmig, att i fråga om dem ej kan sägas, att de vinna befodran efter förtjänst och skicklighet. Missmodet häröfver har gifvit sig mångfaldiga och mycket betecknande uttryck. Bland dessa må endast erinras därom, att till Kungl. Maj:t inlämnats en af femhundra prästmän undertecknad petition, i hvilken anhålles om »sådant förslag till lag angående tillsättning af prästerliga tjänster, som bestämdt skiljer sig från det, som af nu senast utsedda kommitterade framlagts och hvars upphöjande till lag otvifvelaktigt skulle välla stor ofärd — skiljer sig därigenom, att det bygges på helt andra hufvudgrunder, nämligen dessa: 1:o) att prof, fjärdemanskallelse och val bortfalla; 2:o) att prästerlig tjänst sökes hos domkapitlet, hvarefter biskop och domkapitel på objektiva grunder uppsätta tre af de sökande på förslag och afgifva förord för dem, hvarefter Kungl. Maj:t utnämner.»

Att till det missmod, som ligger till grund för denna petition, finnas mycket giltiga grunder torde ingen med sakkunskap i denna fråga kunna neka, äfven om man å andra sidan måste känna sig mycket tveksam om att önska framgång åt petitionärernas anhållan, ja vara viss om, att denna hvarken kan eller bör vinna framgång.

Vid sin befordran är en svenska kyrkans präst så godt som helt beroende af det sätt, hvarpå rösterna vid valet utfallit. Visserligen finnes en och annan garanti mot de många missbruk, som framkommit vid begagnandet af rösträtten vid prästval, men hvarje sådan garanti har i verkligheten visat sig vara mycket litet effektiv.

Den, som har någon erfarenhet af huru det tillgår vid prästval, vet, att härvid ofta visst icke prästens skicklighet och förtjänst äro det bestämmande, utan att mycket ofta tillfälligheter och stundom ännu sämre omständigheter bli afgörande. Omöjligt är, att detta ej skulle öfva ett dåligt inflytande på prästerskapet och så äfven på församningslivet.

Äfven om det måste erkännas, att den kungl. propositionen röjer en önskan att råda bot mot de svåraste bland de sålunda öfverklagade missförhållandena och äfven om en och annan bestämmelse i det framlagda lagförslaget verkligen kan komma att verka i denna riktning, är det dock min öfvertygelse, att i tillämpningen af den föreslagna lagen svenska kyrkans prästers befordran ännu mera än hittills skall blifva beroende på utgången af röstningen vid prästvalet. Ej underligt därför, om prästerskapet skulle hysa stora betänkligheter mot det föreliggande förslagets upphöjande till lag. Jag känner mig dock ej uppfordrad till att hemställa om afslag å den kungl. propositionen. Däremot anser jag mig böra föreslå ändring af ett par lagförslagets bestämmelser, som, enligt min mening, äro ägnade att framkalla de allra största missbruken af rösträtten och mera än några andra skola medföra, att rättvisa ej blir medbestämmande vid prästers befordran. Jag syftar först på § 26 mom. 4. Jag medgifver gärna, att åt den s. k. personlighetsprincipen bör gifvas en vidsträckt omfattning vid prästval, men jag vågar dock anse, att också hänsyn bör tagas till andra synpunkter, som kunna motivera en graderad röstskala. Och särskildt synes det böra undvikas, att, och detta ofta i de största församlingarna, tillsättningen af präster helt utlämnas åt skaror, som visa uppenbar fientlighet mot kristen tro och ordning.

Om med den begränsning af den kommunala rösträtten, hvarom villkorligt beslut fattats, åt de på kyrkostämman röstberättigade medgäfves samma rösträtt vid prästval som i kyrkostämman, och om åt dem, som enligt lagförslagets § 26 mom. 1 skola äga rösträtt vid prästval, ändock de ej äro berättigade att deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut, gäfves hvardera en röst, så synes både tillräckligt utrymme lämnas åt den s. k. personlighetsprincipen och någon, om än ringa, garanti vara gifven mot de svåraste vådorna af missbrukad rösträtt.

Äfven i en annan punkt af den kungl. propositionen torde en ändring vara behöflig. I lagförslaget, sådant det förelades till pröfning af

högsta domstolen, § 28 mom. 2 hette det: »Ej må dock församling kunna begära fjärde profpredikant, utan att minst tjugu röstberättigade biträda förslaget härom och förena sig om samma präst. Hafva minst trehundra röstberättigade bifallit förslaget och om samma präst förenat sig, då är, där öfriga ofvan angifna villkor blifvit uppfyllda, denna till fjärde profpredikant begärd, ändå att en fjärdedel af samtliga i den justerade val-längden upptagna röstberättigade uppgår till mer än trehundra.» Dessa minimisiffror 20 och 300 voro valda med hänsyn till deras antal, som enligt lagförslaget tänktes skola hafva rösträtt. Men i det lagförslag, som förelagts Riksdagen, har deras antal ökats, antagligen nära nog fördubblats, därigenom att rösträtt tilldelats äfven åt hustru till röstberättigad. En konsekvens af denna förändring i § 26 mom. 1 är, att i § 28 mom. 1 siffrorna 20 och 300 böra höjas i proportion af det ökade antalet röstägande, en åsikt, som också uttalats af högsta domstolen (sid. 67 i prop.). Jag föreslår, att tjugu ändras till trettiofem och trehundra till femhundra.

Under anhållan, att lagutskottet ville, om så skulle anses nödvändigt, vidtaga de öfriga ändringar i lagförslaget, som kunna motiveras af bifall till hvad jag nu föreslår samt åt mina förslag gifva den bättre formulering, som finnes vara önskvärd, har jag härmed äran föreslå följande förändringar i den berörda kungl. propositionen:

a) att § 26 mom. 4 måtte erhålla denna lydelse: Röstberättigad, som äger rätt att deltaga i kyrkostämmas öfverläggningar och beslut, äge vid prästval samma röst-rätt som vid besluts fattande i kyrkostämman. Hustru, som enligt mom. 1 är röstberättigad, äfven om hon icke är berättigad att deltaga i kyrkostämmans öfverläggningar och beslut, äge en röst;

b) samt att § 28 mom. 1 »tjugu» förändras till »trettiofem» och »trehundra» förändras till »femhundra».

Stockholm den 9 februari 1909.

P. Sörensson.